

Eesti EL partnerluste 2016. a osaluskava seletuskiri

2016. aasta osaluskava koostamiseks kogus ETAg 2015. a. kevadel valdkondlikelt ministriumitelt, ülikoolidelt ning EAS-ilt andmeid nende plaanide kohta osaleda EL partnerlustes. Täiendav infopäev avanenud ERA-NET Cofund konkursside kohta toimus valdkondlikele ministriumitele 2015. a. sügisel. Informatsioon laekus kaheksalt ministriumilt, kolmelt ülikoolilt ning EAS-ilt. Ministriumite soov osaleda partnerlustes oli palju suurem, kui nende rahalised vahendid seda võimaldavad.

Osaluskava ettepaneku koostamisel lähtuti EL partnerlustes osalemise strateegilises raamistikus seatud valikupõhimõtetest: osalemine aitab kaasa sotsiaalmajanduslike probleemide lahendamisele, võimaldab suurendada teadus- ja arendus- ja ettevõtluse tegevust ning ülikoolide võimekust teenida ühiskonna ja majanduse huvisid ning toetab rahvusvahelistumist ja tippteadust.

Üheks strateegilises raamistikus seatud eeltingimuseks Euroopa Teadustaristute Strateegiafoorumi (ESFRI) tegevuskava objektidega liitumisel on teadustaristu kuulumine Eesti teadustaristu teekaardi nimekirja. Praegu kuuluvad osaluskavasse kuus teekaardi objekti. Neid algatusi, mille eesmärgiks on koordineerida riikide teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevusi toetatakse juhul, kui vastav tegevus on planeeritud valdkondliku ministriumite teadusuuringute osana. Siia kuuluvad teadusuuringute ühise kavandamise algatused ehk JPI-d (joint programming initiatives). JPI-des osalevad Maaeluministrium (FACCE-JPI, JPI-Oceans ja JPI-AMR), Sotsiaalministrium (JPI-HDHL, JPI-AMR, mõlemas vaatljana), Keskkonnaministrium (JPI-Oceans, JPI-Water, JPI-Climate, JPI AMR, kahes viimases vaatljana) ning Kultuuriministrium (JHEP, vaatljana). JPIdes osalemine ei ole otseselt seotud rahaliste kohustustega (va juhul kui on kehtestatud osalustasu), kuid annab võimaluse kaasa rääkida rahastusinstrumentide kavandamises ning osaleda JPI tegevuste raames loodavates ERA-NET voorudes.

2016. aastal on EL partnerluste rahastamine viie ministriumite ja nende allasutuste kanda (Lisa 1.). EL partnerluste esimene Osaluskava kajastab Maaeluministriumite, Majandus- ja kommunikatsiooniministriumite, Haridus- ja teadusministriumite (sh ETAg), Sotsiaalministriumite ning Keskkonnaministriumite (sh KiK) poolt planeeritud eelarveid. Teistes ministriumites EL partnerluste osaluskava eelarve jaoks vahendite otsimine alles käib (RAM, KuM, SiM). Mõnel juhul on rahastamise kohustuse võtnud kanda teadusasutus (KIC – Toorained, TTÜ, EATRIS-ERIC, SIME konsortsium).

EL partnerluste rahastajate väike ring mõjutab eelarve valdkondlikku jaotust. Kõige enam panustatakse loodusteaduste valdkonda, millest suurima osa moodustab Läänemereuuringute programm BONUS. On oluline märkida, et selle programmi konkursse rahastavad kolm ministriumite vastavalt oma valdkondlikule huville.

Selleks, et suurendada rahvusvahelise teaduskoostöö valdkondlikku mitmekesisust, on suur osa kanda ministriumitel ja ka ETAgil. **ETAg on kavandanud EL partnerlustes osalemise suurendamiseks kasutada lisaks riigieelarvelisele rahvusvaheliseks teaduskoostööks eraldatud rahale uuel tõukefondide perioodil ka teaduse rahvusvahelistumise, mobiilsuse ja järelkasvu toetamise tegevuse „Mobilitas Plus“ raha.**

Kokkuvõttes on esimese EL partnerluste osaluskava koostamise kohta võimalik teha järgnevad järeldused:

1. Esimese osaluskava koostamisel oli teavitav ning ergutav iseloom, seda eelkõige nende ministriumite puhul, kes senini polnud aktiivselt osalenud TAI alaste tegevuste koordineerimises.
2. Rahastajate väike ring mõjutab eelarve valdkondlikku jaotust. Teadmispõhiste otsuste tegemiseks, teaduse ja ettevõtluse lähendamiseks ning rahvusvahelise ekspertiisi kasutamiseks on hädavajalik, et ministriumite planeeriks oma eelarvest raha EL partnerlustes osalemiseks.
3. EL partnerlustes osalemine on ressursimahukas, seetõttu on valikute tegemine äärmiselt vajalik. Koostöö heaks näiteks on Läänemere koostöö programm BONUS, kus erinevatesse konkurssidesse panustavad ETAg, Maaeluministrium ning Keskkonnaministrium.
4. Osaluskava võimaldab kasutada Horisont 2020 ja tõukefondide sünergiaid.